

УДК 378.147:81'243

© Птушка А. С., 2025

<http://orcid.org/0000-0003-3177-5370>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2025.58.15>

А. С. Птушка

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті представлено результати експериментальної перевірки ефективності авторської педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у студентів технічних спеціальностей закладів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена вимогами сучасного глобалізованого освітнього простору, положеннями Закону України «Про вищу освіту» (2014, зі змінами), Закону України «Про освіту» (2017), а також Стратегією розвитку вищої освіти України на 2022-2032 роки (2025), де підкреслюється важливість інтеграції іноземної мови у професійну підготовку. Теоретично обґрунтовано доцільність формування ІКК як інтегративної характеристики, що охоплює когнітивний, діяльнісно-операційний, мотиваційно-ціннісний та особистісно-рефлексійний компоненти, які забезпечують здатність майбутніх інженерів до міжкультурної комунікації та адаптації до міжнародного професійного середовища. Експеримент охоплював три етапи: констатувальний (визначення вихідного рівня ІКК), формувальний (впровадження авторської системи, що інтегрує іноземну мову з фаховими дисциплінами та використовує змішані й інтерактивні форми навчання) та контрольний-результативний (оцінювання динаміки та статистична перевірка результатів). Дослідження здійснювалося у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті за участю 606 студентів і 42 викладачів. Результати засвідчили суттєве зростання кількості студентів експериментальної групи з високим рівнем сформованості ІКК (понад 70 %), тоді як у контрольній групі зміни були несуттєвими. Найбільш виражена позитивна динаміка зафіксована за мотиваційно-ціннісним і когнітивним критеріями. Статистичний аналіз підтвердив достовірність отриманих результатів. Висновки дослідження підкреслюють ефективність поєднання професійно орієнтованого змісту з інтерактивними та проєктними методами навчання, що сприяє розвитку іншомовної підготовки, підвищенню саморефлексії та готовності студентів до міжкультурної взаємодії. Запропонована педагогічна система може бути рекомендована для впровадження у практику закладів вищої технічної освіти як дієвий інструмент підвищення конкурентоспроможності випускників.

Ключові слова: іношомовна комунікативна компетентність; технічні спеціальності; педагогічний експеримент, педагогічна система, ЗВО.

Ptushka A.S. Experimental verification of the effectiveness of the pedagogical system for developing foreign language communication skills in students of technical specialties. The article presents the results of an experimental verification of the effectiveness of the author's pedagogical system for developing foreign language communicative competence (FLCC) among students of technical specialties in higher education institutions. The relevance of the study is determined by the requirements of the modern globalized educational space, the provisions of the Law of Ukraine "On Higher Education" (2014, with amendments), the Law of Ukraine "On Education" (2017), as well as the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032 (2025) , which emphasize the importance of integrating foreign language training into professional education. The study theoretically substantiates the feasibility of developing FLCC as an integrative characteristic encompassing cognitive, activity-operational, motivational-value, and personal-reflective components that ensure future engineers' ability for intercultural communication and adaptation to the international professional environment. The experiment consisted of three stages: the ascertaining stage (assessment of the initial level of FLCC), the formative stage (implementation of the author's system integrating foreign language learning with professional disciplines through blended and interactive methods), and the control-resultative stage (evaluation of dynamics and statistical verification of results). The study was conducted at Kharkiv National Automobile and Highway University with the participation of 606 students and 42 teachers. The results demonstrated a significant increase in the number of students in the experimental group with a high level of FLCC (over 70%), whereas changes in the control group were insignificant. The most pronounced positive dynamics were recorded according to motivational-value and cognitive criteria. Statistical analysis confirmed the reliability of the obtained results. The conclusions highlight the effectiveness of combining professionally oriented content with interactive and project-based learning methods, which enhance foreign language training, self-reflection, and students' readiness for intercultural interaction. The proposed pedagogical system can be recommended for implementation in higher technical education institutions as an effective tool for strengthening graduates' competitiveness.

Keywords: foreign language communicative competence; technical specialties; pedagogical experiment, educational system, higher education institution.

Вступ. Сучасна система вищої освіти України функціонує в умовах глобалізації та цифрової трансформації, що зумовлює підвищені вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» (2014 р., зі

змiнами) та Закону України «Про освіту» (2017 р.), одним із ключових завдань освітньої політики є формування у здобувачів здатності до міжкультурної взаємодії та інтеграції у світовий науковий і професійний простір.

Особливої актуальності в цьому контексті набуває формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) як інтегративної характеристики особистості, що включає когнітивний, діяльнісно-операційний, мотиваційно-ціннісний та особистісно-рефлексійний компоненти. Для студентів технічних спеціальностей ІКК має прикладний характер, оскільки передбачає опанування фахової термінології, здатність брати участь у міжнародних проєктах, здійснювати професійну комунікацію та адаптуватися до вимог глобального ринку праці.

Важливість цього завдання підтверджується також Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, де підкреслюється необхідність модернізації змісту освіти, впровадження змішаного навчання та інтеграції цифрових технологій. Крім того, у Концепції Державної цільової національно-культурної програми сприяння вивченню та застосуванню англійської мови в Україні на 2026-2030 (затверджена МОН України у 2025 р.) визначено стратегічний курс на підвищення рівня іншомовної підготовки як обов'язкової умови конкурентоспроможності випускників.

З огляду на зазначене, актуальною постає проблема наукового обґрунтування та експериментальної перевірки ефективності педагогічних систем, спрямованих на розвиток іншомовної комунікативної компетентності здобувачів технічних спеціальностей.

Таким чином, проведення педагогічного експерименту з метою перевірки результативності авторської системи формування ІКК у студентів технічних спеціальностей має важливе теоретичне і практичне значення для удосконалення іншомовної підготовки у закладах вищої технічної освіти.

Мета даного дослідження полягає у експериментальній перевірці та статистичному визначенні ефективності авторської педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів закладів вищої технічної освіти.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення літератури, моделювання педагогічної системи), емпіричних (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, педагогічний експеримент), діагностичних (стандартизовані тести, кейсові завдання, психодіагностичні методики) та статистичних методів (середнє значення, медіана, мода, дисперсія, стандартне відхилення, коефіцієнт кореляції Пірсона), що забезпечило валідність та достовірність отриманих результатів.

Результати. Метою проведеного педагогічного експерименту було обґрунтування з наукових позицій та практична перевірка результативності запропонованої педагогічної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у студентів закладів вищої технічної освіти.

Дослідницька робота мала багаторівневу структуру й охоплювала кілька етапів, що відрізнялися за своїм змістом, тривалістю та методами, і здійснювалася протягом 2022–2025 навчальних років у межах освітнього процесу.

Експериментальна верифікація ефективності авторської педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності у здобувачів вищої технічної освіти здійснювалася у три взаємопов'язані етапи: констатувальний, формувальний та контрольний-результативний. Кожен з етапів мав чітко окреслену мету, завдання та методичне забезпечення, що дозволило забезпечити комплексність і системність дослідження.

Метою констатувального етапу (вересень – грудень 2022 р.) було визначення початкового стану сформованості іншомовної комунікативної компетентності у студентів технічних спеціальностей. Задля досягнення поставленої мети було використано комплекс діагностичних методів (анкетування, стандартизоване тестування, індивідуальні співбесіди), що забезпечило об'єктивне виявлення рівня володіння мовними знаннями й навичками, а також створило емпіричну основу для подальшого порівняльного аналізу.

Метою формувального етапу (січень 2023 – грудень 2024 р.) виступала експериментальна перевірка ефективності запропонованої педагогічної системи розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Реалізація даного етапу передбачала інтеграцію іноземної мови з дисциплінами професійного спрямування, упровадження змішаних форматів навчання, використання інтерактивних освітніх платформ і цифрових ресурсів, організацію проєктної та тренінгової діяльності. Такий підхід забезпечив практико-орієнтований характер навчального процесу й сприяв розвитку як мовних, так і фахових компетентностей здобувачів.

Метою контрольного-результативного етапу (січень – травень 2025 р.) була комплексна оцінка результативності проведеного педагогічного експерименту, що передбачала повторне вимірювання рівнів іншомовної комунікативної компетентності, порівняння показників контрольної та експериментальної груп, а також аналіз динаміки їхнього розвитку. Застосування статистичних методів обробки даних дозволило забезпечити достовірність результатів, підтвердити наукову гіпотезу та сформулювати узагальнені висновки щодо доцільності й ефективності запропонованої моделі.

Таким чином, поетапна реалізація педагогічного експерименту надала можливість всебічно дослідити процес формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей, емпірично підтвердити результативність розробленої педагогічної системи та окреслити перспективи її впровадження в освітній процес закладів вищої технічної освіти.

Експериментальне дослідження здійснювалося на базі Харківського національного автомобільно-дорожнього університету та було спрямоване на перевірку ефективності педагогічної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів технічних спеціальностей. У дослідженні взяли участь 42 викладачі та 606 студентів технічних напрямів підготовки.

Формування вибірки здійснювалося відповідно до сучасних методологічних принципів педагогічних досліджень із дотриманням вимог операціональної та внутрішньої валідності (Hryshko, 2023). Основними критеріями добору учасників були їхня відповідність об'єкту дослідження та релевантність висунутій гіпотезі.

З метою забезпечення еквівалентності груп застосовувався метод рандомізації з контролем впливових чинників, що дозволило мінімізувати ризики систематичних похибок і забезпечити порівнянність умов навчання. Для підтвердження зовнішньої валідності дослідження використовувався принцип випадкового розподілу студентів на контрольну (296 осіб) та експериментальну (310 осіб) групи.

Чисельність вибірки визначалася на основі сучасних методичних рекомендацій щодо мінімально необхідного обсягу вибірки в освітніх експериментах (Honcharenko, 1997). Такий підхід дав змогу гарантувати статистичну значущість результатів і підвищити рівень їх репрезентативності, що забезпечує можливість екстраполяції висновків на популяцію здобувачів технічної освіти.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту було здійснено системний комплекс діагностичних процедур, спрямованих на визначення початкового рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності здобувачів технічної освіти. Зазначений етап мав на меті не лише виявлення рівня володіння іноземною мовою, а й аналіз чинників, що безпосередньо впливають на динаміку розвитку цієї компетентності (мотиваційно-ціннісний компонент).

У межах дослідження було проведено оцінювання особистісних детермінант, які становлять структурну основу іншомовної комунікативної компетентності. Зокрема, діагностовано рівень сформованості когнітивного та операційного компонентів, що характеризують здатність студентів до

практичного застосування мовних знань, а також мотиваційно-ціннісний компонент, який визначає ставлення здобувачів до вивчення іноземної мови та їхню готовність до іншомовної професійної комунікації.

Таким чином, результати констатувального етапу забезпечили комплексне уявлення про вихідний стан іншомовної підготовки студентів технічних спеціальностей, створивши емпіричне підґрунтя для подальшої реалізації формульованого етапу експерименту.

Формувальний етап педагогічного експерименту був спрямований на практичну реалізацію запропонованої педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів технічних спеціальностей. На даному етапі відбувалося цілеспрямоване впровадження комплексу педагогічних впливів, орієнтованих на розвиток ключових компонентів компетентності за трьома основними критеріями:

- змістовий критерій передбачав діагностику та подальше вдосконалення знань у сфері професійно орієнтованої іншомовної комунікації. Особлива увага приділялася опануванню міжкультурної термінології, фахової лексики та стратегій комунікативної поведінки в професійному контексті;

- процесуальний критерій охоплював розвиток мовних умінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації у майбутній професійній діяльності. Для цього застосовувався комплексний методичний інструментарій: стандартизовані методики, психодіагностичні тести, ситуаційні та кейсові завдання;

- особистісно-оцінний критерій був спрямований на діагностику рівня саморефлексії, мовленнєвої впевненості та емоційної чутливості учасників експерименту. Це дозволяло визначити не лише ступінь засвоєння іншомовних знань і вмінь, а й готовність студентів до продуктивної міжмовної та міжкультурної взаємодії у професійному середовищі.

Контрольно-результативний етап експерименту передбачав узагальнення та системний аналіз здобутих результатів. Основною його метою було оцінювання динаміки розвитку іншомовної комунікативної компетентності учасників шляхом повторного застосування діагностичних методик, використаних на констатувальному етапі. Порівняння результатів контрольної та експериментальної груп дозволило простежити відмінності у рівнях сформованості ІКК та визначити ефективність упровадженої педагогічної системи. Для підтвердження достовірності результатів використовувалася статистична обробка даних, що забезпечила наукову обґрунтованість отриманих висновків.

На основі результатів формульованого та контрольно-результативного етапів педагогічного експерименту виникла необхідність у диференціації рівнів

сформованості іншомовної комунікативної компетентності здобувачів технічних спеціальностей. З цією метою було розроблено шкалу оцінювання, яка дозволила не лише якісно охарактеризувати стан мотиваційної готовності студентів до іншомовної комунікації, а й кількісно зафіксувати динаміку їхніх досягнень.

Було виокремлено три рівні сформованості ІКК:

✓ високий рівень характеризується стійкою позитивною мотивацією до іншомовного спілкування, вираженим професійним інтересом до мовленнєвої взаємодії у багатомовному середовищі, усвідомленням ролі іноземної мови як обов'язкового інструмента майбутньої технічної діяльності. Студенти цього рівня демонструють прагнення до саморозвитку, ініціативність та готовність реалізовувати мовні знання у практичній сфері;

✓ середній рівень відображає ситуативну та нестійку мотивацію, яка активізується переважно в умовах навчального середовища. Для студентів цієї категорії характерним є обмежений інтерес до системного вдосконалення мовних умінь, часткова вибірковість у засвоєнні іншомовних знань та недостатня усвідомленість міжкультурної комунікації як вагомого чинника професійного зростання;

✓ низький рівень свідчить про формальне ставлення до вивчення іноземної мови, відсутність внутрішньої потреби в іншомовній комунікації та переважно пасивну участь у навчальному процесі. Такі студенти виконують завдання без проявів самостійності, ініціативи чи прагнення до застосування мовних знань у професійно орієнтованому середовищі.

Для кількісного вимірювання рівнів було використано бальну систему, де 5 балів відповідали високому рівню сформованості, 4 бали – середньому, а 3 бали – низькому рівню. Такий підхід дозволив об'єктивізувати процес оцінювання, забезпечити наукову обґрунтованість результатів та створити основу для подальшої статистичної інтерпретації експериментальних даних.

З метою кількісного узагальнення результатів педагогічного експерименту було введено інтегральний показник – середнє значення (СЗ), що відображав усереднений результат оцінювання чотирьох ключових компонентів іншомовної комунікативної компетентності. Такий підхід дозволив визначити не лише загальний рівень її сформованості, але й простежити внутрішню динаміку змін, зумовлених педагогічним впливом у процесі експериментальної роботи.

Для забезпечення наукової обґрунтованості результатів застосовувалася методика статистичної обробки даних, що традиційно використовується у педагогічних дослідженнях (Honcharenko, 2019). Аналіз

розподілу емпіричних даних здійснювався за допомогою показників центральної тенденції, до яких належать:

- мода – значення, яке найчастіше зустрічалося у сукупності результатів;

- медіана – середнє значення впорядкованого ряду, яке у випадку парної кількості даних обчислювалося як середнє арифметичне двох центральних показників;

- середнє арифметичне ($\bar{x}$) – показник, що характеризує центр розподілу та обчислювався за класичною формулою:

$$x_{cp} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{n}$$

де x_i – значення показника i -го респондента,

n – загальна кількість учасників.

З метою виявлення варіативності даних і визначення рівня їхньої стабільності було використано додаткові статистичні індикатори:

1. Розмах варіації – різниця між найбільшим і найменшим значеннями у вибірці, що дозволяє оцінити амплітуду коливань результатів.

2. Дисперсія (σ^2) – числовий показник, що характеризує ступінь відхилення індивідуальних результатів від середнього значення.

3. Стандартне відхилення (σ) – ключовий показник варіативності, який відображає рівень розкиду даних навколо середнього значення та є універсальним критерієм статистичної надійності отриманих результатів.

Таким чином, використання комплексу статистичних методів дозволило забезпечити об'єктивність оцінювання, здійснити детальний кількісний аналіз динаміки формування іншомовної комунікативної компетентності та підтвердити достовірність отриманих висновків.

Розрахунок коефіцієнта кореляції Пірсона (r) дозволив визначити силу та напрям взаємозв'язку між досліджуваними змінними X та Y . Значення коефіцієнта набувало інтерпретації за шкалою: від слабкого (0,1–0,3) до дуже високого (0,9–1,0) рівня кореляційної залежності. Отже, була отримана можливість оцінити не лише наявність взаємозв'язку між окремими компонентами іншомовної комунікативної компетентності, але й його інтенсивність.

Для статистичної перевірки гіпотез використовувався критерій χ^2 (критерій Пірсона), який дозволяє оцінити відповідність емпіричного розподілу результатів теоретично очікуваному. У межах дослідження було висунуто нульову гіпотезу (H_0), що відмінності між показниками контрольної та

експериментальної груп є випадковими, та альтернативну гіпотезу (H_a), яка передбачала наявність статистично значущих відмінностей.

Обчислення здійснювалося за класичною формулою:

$$\chi^2 = \sum \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i},$$

де O_i – фактично отримані значення,

E_i – очікувані значення за теоретичним розподілом.

Для визначення критичних значень χ^2 використовувалася таблиця розподілу Пірсона з урахуванням числа ступенів вільності. Умовою прийняття альтернативної гіпотези було дотримання рівня значущості $p \leq 0,05$, що відповідає загальноприйнятим стандартам у педагогічних дослідженнях.

Застосування кореляційного аналізу та критерію χ^2 дозволило комплексно оцінити взаємозв'язки між компонентами іншомовної комунікативної компетентності, перевірити наукову гіпотезу дослідження та підтвердити статистичну достовірність отриманих результатів.

У результаті проведеного педагогічного експерименту було отримано наступні данні.

На діагностичному етапі встановлено домінування низького рівня мотиваційної готовності студентів до іншомовної професійної взаємодії, що проявлялося у слабкому ціннісному ставленні, недостатньому усвідомленні значущості іншомовного спілкування та обмеженому інтересі до його опанування. Виявлено бар'єри формування компетентності: об'єктивні (застарілий навчальний контент, перевантаження, неефективні методики) та суб'єктивні (низька мотивація, дефіцит часу, слабка організація навчальної діяльності).

Результати за мотиваційно-ціннісний критерієм (Рис 1.) свідчать, що на початковому етапі дослідження рівні сформованості компетентності в обох групах були майже ідентичними: переважали студенти із середнім та низьким рівнем, тоді як частка учасників із високим рівнем залишалася відносно невеликою. Зазначений факт підтверджує еквівалентність вихідних умов контрольної та експериментальної вибірок. Проте, після завершення експериментальної роботи спостерігається суттєве зростання кількості студентів експериментальної групи з високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності (понад 70 %). Водночас частка респондентів із низьким рівнем у експериментальній групі зменшилася до мінімальних значень. У контрольній групі подібної динаміки не зафіксовано: хоча кількість студентів із високим рівнем дещо зросла, переважаючою залишилася категорія із

середнім рівнем сформованості компетентності, а низькі показники виявилися істотно вищими, ніж в експериментальній групі.

Отже, отримані результати наочно підтверджують ефективність застосованої педагогічної системи у формуванні іншомовної комунікативної компетентності: експериментальна група продемонструвала чітку позитивну динаміку, тоді як у контрольній групі зміни були незначними та фрагментарними.

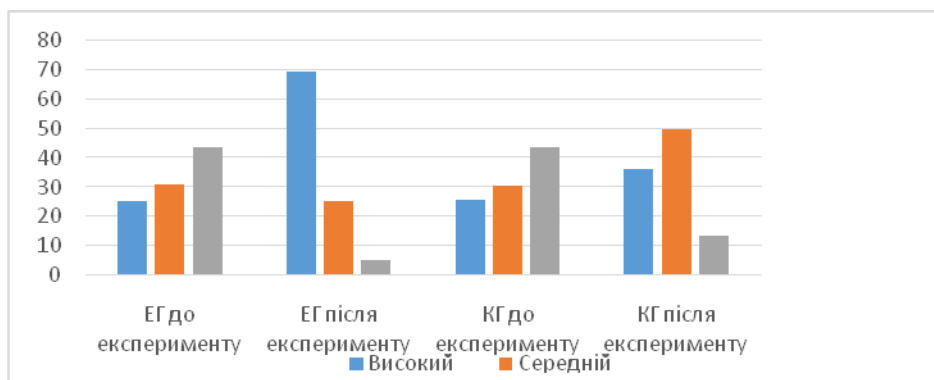

Рис.1. Розподіл рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп до та після проведення педагогічного експерименту за мотиваційно-ціннісний критерієм

Аналізуючи отримані данні за когнітивним критерієм (Рис.2.) іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей можемо свідчити, що на початковому етапі у більшості студентів обох груп домінував низький рівень сформованості когнітивного компонента (понад 65 %), тоді як частка респондентів із високим рівнем була мінімальною (близько 10 %), що зазначене підтверджує еквівалентність вихідних умов дослідження та однорідність вибірки.

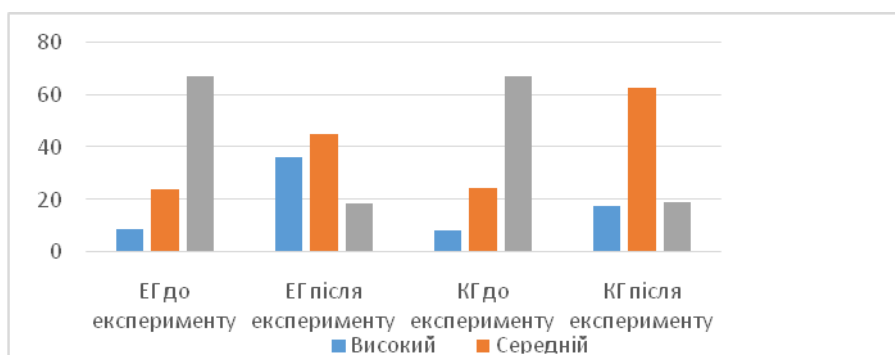

Рис. 2. Розподіл рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей згідно до когнітивного критерію.

Після завершення експерименту в експериментальній групі відбулося суттєве зростання кількості студентів із високим рівнем когнітивного компонента (понад 35 %) та значне збільшення середнього рівня (приблизно 45 %). Водночас частка респондентів із низьким рівнем зменшилася більш ніж утричі, що свідчить про ефективність запропонованої педагогічної системи.

У контрольній групі подібної позитивної динаміки не спостерігається: хоча частка студентів із середнім рівнем зросла (понад 60 %), домінування високих показників залишається незначним (до 15 %), а кількість респондентів із низьким рівнем зменшилася несуттєво. Отримані данні свідчать, що традиційні методи навчання не забезпечили істотного підвищення когнітивного складника іншомовної комунікативної компетентності.

Отже, за даним критерієм, результати аналізу отриманих даних підтверджують, що експериментальна методика сприяла якісним змінам у когнітивному розвитку студентів, тоді як у контрольній групі відзначається лише часткова й менш виражена динаміка.

Згідно до діяльнісно-операційного критерію отримали наступні результати (Рис.3).

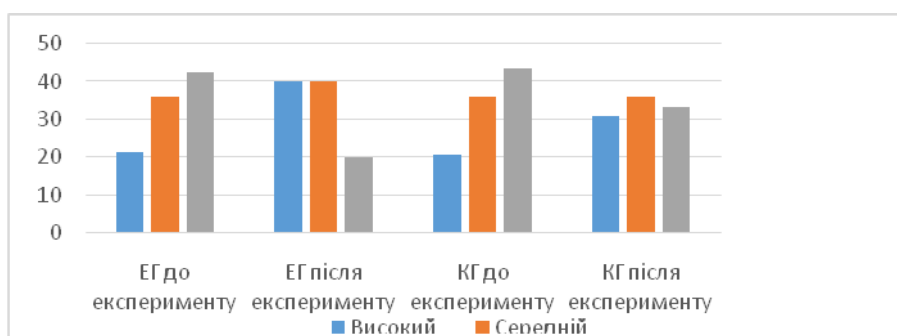

Рис. 3. Розподіл рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей згідно до діяльнісно-операційного критерію.

Отримані результати свідчать, що на початковому етапі дослідження як у контрольній, так і в експериментальній групах переважали студенти з низьким рівнем сформованості діяльнісно-операційного компонента (понад 40 %). Водночас частка респондентів із високим рівнем становила близько 20 %, тоді як більшість студентів перебували на середньому рівні (приблизно 35–36 %). Після завершення формувального етапу експерименту спостерігається суттєве покращення результатів в експериментальній групі: частка студентів із високим рівнем зросла майже вдвічі (до 40 %), тоді як кількість респондентів із низьким рівнем скоротилася наполовину. Водночас кількість студентів із

середнім рівнем залишилася стабільною, що свідчить про поступове зміщення акцентів на підвищення загальної якості іншомовної діяльності.

У контрольній групі зміни мають менш виражений характер: зростання частки студентів із високим рівнем (приблизно на 10 %) супроводжується певним зменшенням низького рівня, проте кількість студентів із середнім рівнем залишається незмінною. Це свідчить про відносно слабкий вплив традиційних методів навчання на розвиток діяльнісно-операційного компонента.

Можемо стверджувати, що отримані результати підтверджують ефективність застосованої педагогічної системи в експериментальній групі, де відбулися якісні зрушення у формуванні діяльнісно-операційного компонента іншомовної комунікативної компетентності, на відміну від контрольної групи, в якій позитивна динаміка виявилася менш вираженою.

Отримані результати особистісно-рефлексійного критерію представлені на рисунку 4.

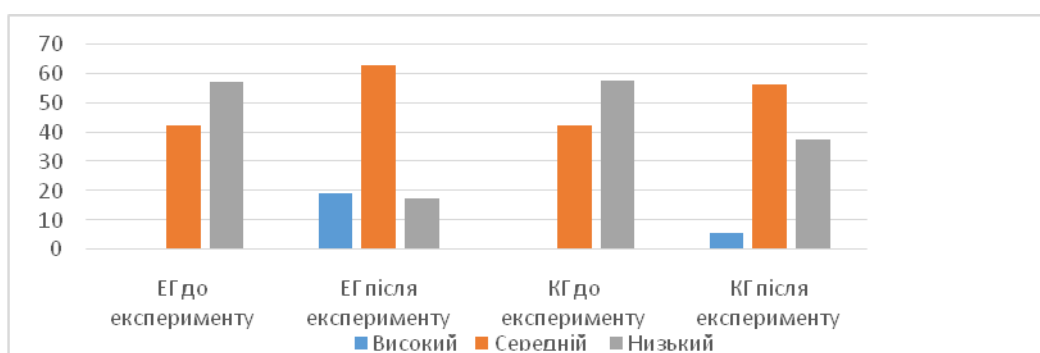

Рис. 4. Розподіл рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців технічних спеціальностей за особистісно-рефлексійним критерієм.

Отримані дані свідчать, що на початковому етапі в обох групах переважали студенти з низьким рівнем розвитку цього компонента (приблизно 55–58 %). Високий рівень був практично відсутнім, а частка студентів із середнім рівнем становила близько 40 %, що підтверджує еквівалентність вихідних умов у контрольній та експериментальній вибірках.

Після завершення експерименту в експериментальній групі спостерігається виразна позитивна динаміка: кількість студентів із високим рівнем зростає майже до 20 %, а з низьким – скоротилася більш ніж утричі. Водночас суттєво зросла частка студентів із середнім рівнем (понад 60 %), що свідчить про ефективність впроваджених педагогічних заходів у підвищенні саморефлексії, мовленнєвої впевненості та емоційної готовності до іншомовної взаємодії.

У той час як у контрольній групі подібні зміни виявилися менш значними. Хоча частка студентів із середнім рівнем зросла (приблизно до 55–58 %), а низький рівень дещо зменшився, показники високого рівня залишилися мінімальними (до 5 %). Це свідчить про те, що традиційні методи навчання не забезпечили істотного прогресу у формуванні особистісно-рефлексійного компонента.

Можемо зробити висновок що, результати аналізу підтверджують ефективність запропонованої педагогічної системи, що сприяла суттєвому зростанню рівня особистісної рефлексії та мотиваційної готовності до іншомовної комунікації у студентів експериментальної групи на відміну від контрольної, де динаміка мала обмежений характер.

Проведений статистичний аналіз підтвердив достовірність зафіксованих змін. Зокрема, при рівні надійності $\alpha = 0,95$ для студентів експериментальної групи значення критерію Т становило 7,87, що перевищує табличне значення $T_k = 4,32$, що свідчить про наявність істотних якісних трансформацій у рівнях сформованості іншомовної комунікативної компетентності під впливом запропонованої педагогічної моделі.

У контрольній групі зафіксоване значення критерію Т дорівнювало 4,12, що є нижчим за критичне значення $T_k = 4,32$. Отже, динаміку змін у цій групі слід розглядати як статистично несуттєву, що підтверджує обмежену результативність традиційних методів навчання в контексті формування іншомовної комунікативної компетентності.

Обговорення. Здійснений педагогічний експеримент довів, що впроваджена педагогічна система формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у студентів технічних спеціальностей забезпечує статистично значущу позитивну динаміку розвитку всіх її структурних компонентів. Найбільш виражені зрушення зафіксовано в експериментальній групі за мотиваційно-ціннісним та когнітивним критеріями, що свідчить про ефективність поєднання професійно орієнтованого змісту з інтерактивними та проектними формами навчання. Такий підхід сприяв формуванню стійкої внутрішньої мотивації до іншомовної комунікації та активізації пізнавальної діяльності студентів.

Отримані результати підтверджують положення сучасної педагогічної науки про необхідність інтеграції іноземної мови у фахову підготовку, що корелює з дослідженнями українських і зарубіжних науковців (Honcharenko, 2019; Hrynchenko, 2012). Водночас дані контрольної групи виявили обмеженість традиційних методів навчання, які забезпечують лише часткове зростання середнього рівня компетентності без істотного підвищення високих показників.

Важливим результатом є також зростання показників особистісно-рефлексійного компонента, що засвідчує підвищення впевненості студентів у власних мовленнєвих здібностях та розвиток готовності до міжкультурної взаємодії. Зазначене підтверджує доцільність застосування інтерактивних технологій навчання, спрямованих на розвиток саморефлексії та емоційної стійкості у процесі іншомовної комунікації.

Разом з тим, виявлені на констатувальному етапі бар'єри (застарілий контент, недостатня мотивація, обмеженість часу) підкреслюють необхідність модернізації освітніх програм і забезпечення більшої гнучкості навчального процесу. Таким чином, ефективність запропонованої педагогічної моделі полягає не лише у підвищенні рівня іншомовної підготовки студентів, а й у створенні сприятливих умов для їхнього професійного та особистісного розвитку.

Висновок. Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність запропонованої педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів технічних спеціальностей. Поетапна реалізація дослідження (констатувальний, формувальний та контрольний-результативний етапи) засвідчила, що цілеспрямоване використання змішаних форматів навчання, інтерактивних освітніх платформ, професійно орієнтованих завдань, проєктної та тренінгової діяльності забезпечує комплексний розвиток мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісно-операційного та особистісно-рефлексійного компонентів іншомовної комунікативної компетентності.

Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп виявив статистично значущі відмінності: у студентів експериментальної групи спостерігалось суттєве зростання частки респондентів із високим рівнем сформованості компетентності та зменшення кількості студентів із низьким рівнем, тоді як у контрольній групі позитивна динаміка мала обмежений і несуттєвий характер. Статистична перевірка підтвердила достовірність отриманих результатів, що засвідчує істотні якісні трансформації.

Отже, авторська педагогічна система довела свою результативність і може бути рекомендована до впровадження у практику закладів вищої технічної освіти з метою підвищення рівня іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти відповідно до вимог сучасного глобалізованого освітнього простору.

Список використаних джерел

Гончаренко Л. М. Критерії та показники оцінювання якості іншомовного мовлення студентів немовних спеціальностей. *Педагогічний дискурс*. 2019. №26. С. 112-119.

- Гринечко А. Роль самооцінювання в процесі самовизначення особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2012. Вип. 3. С. 227-235
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?utm_source=chatgpt.com#Text
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами і доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?utm_source=chatgpt.com
- Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80?utm_source=chatgpt.com#Text
- Концепція Державної цільової національно-культурної програми сприяння вивченню та застосуванню англійської мови в Україні на 2026-2030 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 4 червня 2025 р. № 659. URL: --- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/659-2025-%D0%BF#Text>

References

- Honcharenko, L. M. (2019). Kryterii ta pokaznyky otsiniuvannia yakosti inshomovnoho movlennia studentiv nemovnykh spetsialnostei [Criteria and indicators of assessing the quality of foreign language speech of non-linguistic students]. *Pedahohichnyi dyskurs*, 26, 112–119. [in Ukrainian].
- Hrynychko, A. (2012). Rol samootsiniuvannia v protsesi samovyznachennia osobystosti [The role of self-assessment in the process of self-determination of personality]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 3, 227–235. [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 № 1556-VII (zi zminamy i dopovnenniamy) [Law of Ukraine "On Higher Education" of July 1, 2014, No. 1556-VII (with amendments and supplements)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII (zi zminamy i dopovnenniamy) [Law of Ukraine "On Education" of September 5, 2017, No. 2145-VIII (with amendments and supplements)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
- Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2022 № 286-r [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 23, 2022, No. 286-r]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80> [in Ukrainian].
- Kontseptsiiia Derzhavnoi tsilivoi natsionalno-kulturnoi prohramy sprianniia vyvchenniu ta zastosuvanniui anhliiskoi movy v Ukraini na 2026–2030: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.06.2025 № 659 [Concept of the State Targeted National-Cultural Program for Promoting the Study and Use of the English Language in Ukraine for 2026–2030: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of June 4, 2025, No. 659]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/659-2025-%D0%BF> [in Ukrainian].

Інформація про автора:

Птушка Анастасія Сергіївна:

<http://orcid.org/0000-0003-3177-5370>,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
Харківський національний автомобільно-
дорожній університет, м. Харків,
61002, вул. Ярослава Мудрого, 25,
e-mail: metodengl@gmail.com

Information about the author:

Ptushka Anastasiia Serhiivna:

<http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>,
Candidate of Philological Sciences, Associate
Professor, Head of the Department of Foreign
Languages, Kharkiv National Automobile and
Highway University, 61002, Kharkiv, 25
Yaroslav Mudry Street,
e-mail: metodengl@gmail.com

Цитуйте цю статтю як: Птушка А.С. Експериментальна перевірка ефективності педагогічної системи формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів технічних спеціальностей. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 58. С. 176-191.

DOI: 10.34142/23128046.2025.58.15

Дата надходження статті до редакції: 10.04.2025

Стаття прийнята до друку: 25.04.2025